

~~lib.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.
 $\frac{II}{6}$
SIGNAT. 1515CCCCXIII.

Ung II 6

De Monarchia et Sacra corona
regni Hungariae centuriae septem,
auctore Petro de Rewa
publ. Franciscus de Nadasd.

Frankfurti 1659.

Trabi III 2058.

Appenz. 854

APIO

4

GEORGI CASP. KIRCHMAIERI,
LL. AA. M. ATQVE ELOQVENTIÆ
PROF. PUBL.

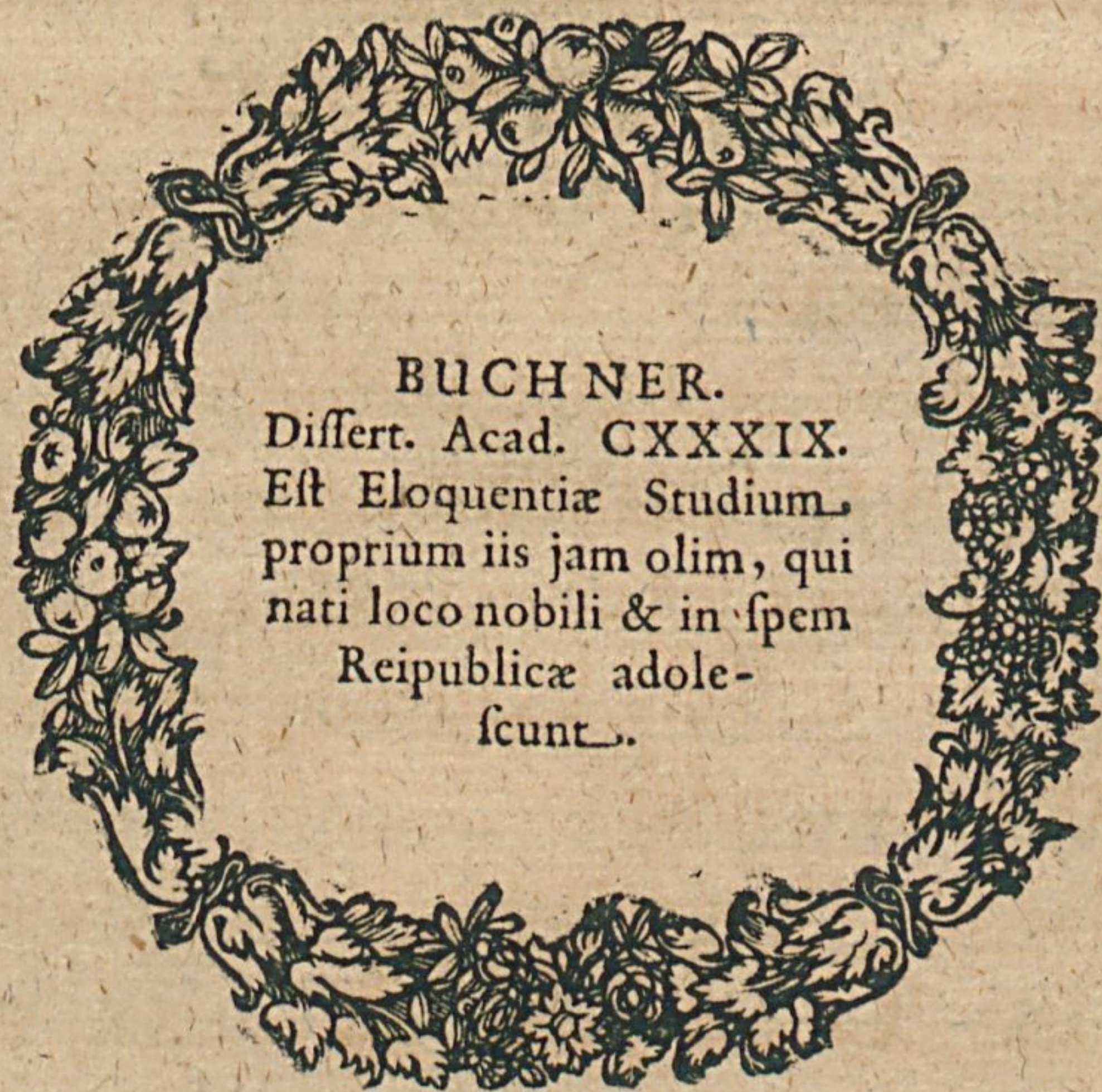
De
Nobilitate, & amplis-
simâ rei Oratoriæ, in Rempubl.
redundante Utilitate,

ORATIO
INAUGURALIS

Solemni ritu recitata

Wittebergæ,

*In Acroaterio Majore A. O. R. M. 1° c. LXI,
Ipsis Nonis Iuliis.*

WITTEBERGÆ
TYPIS HENCKELIANIS.

GEORGI CASP. KIRCHMAYERI
J. A. M. A. T. O. V. E. F. L. O. O. V. E. N. T. I. E.
P. R. O. F. P. U. B. L.

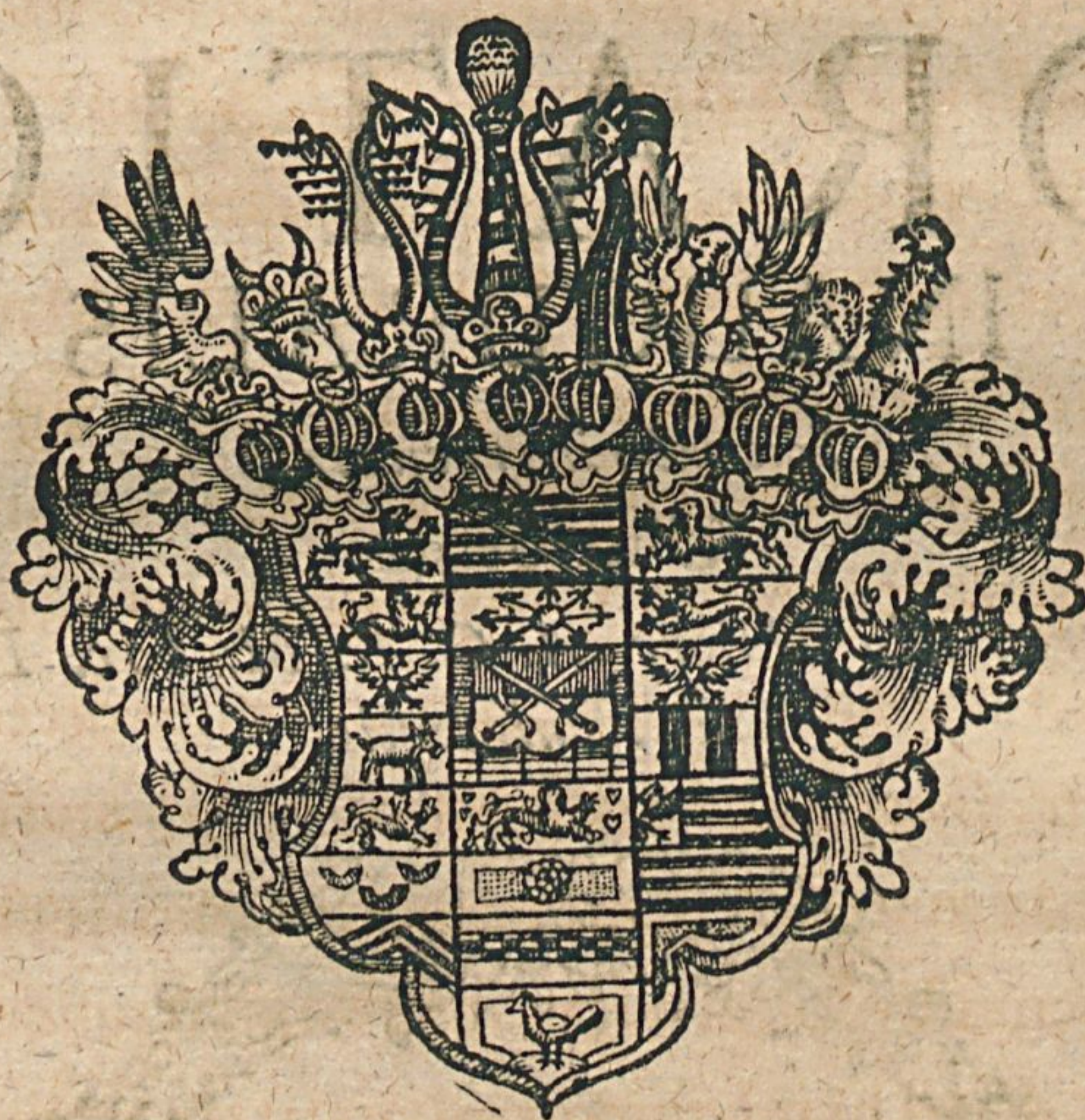
De

Nobilitate, & amplis

honoribus, & dignitatibus

reputantibus

OPUS

Onscendenti mihi inclytam hanc , post
AUGUSTUM BUCHNERUM, non sine
quodam religionis sensu, cathedram, inq̄ve
confessu Virorum maximorum facturo
verba, RECTOR MAGNIFICE , PRÆ-ILLUSTRIS ac
GENEROSISSIME LIB. BARO, Viri maximè Reverendi,
Consultissimi, Experientissimi, Excellentissimi, Amplissi-
mi, Clarissimi, PATRES Academiæ CONSCRIPTI, Do-
mini Patroni, Promotores atq̄; Evergetæ, summo veneran-
di opere ac suspiciendi; Tuq̄ve STUDIOSORUM nobilif-
sima florentissimaq̄ue concio : id propemodùm venire u-
su vult , quod Oratorum consummatissimo cuidam acci-
disse ferunt, ex rubore silentium. Sive enim præsentis actûs
solemnitatem, sive magnificam eorum, ad quos dicendum
est, præsentiam, sive iudicii vestri æstimare gravitatem ve-
lim ; præter ardua materiei, atque accuratissimas doctrinas,
(quas tamen penes Vos, universas, in me nullas residere, ec-
cur diffitear?) adferri haud quicquam oportere, facilè intel-
ligo. Quæ talia certè sunt ac tanta, ut exercitatisimi cujusq̄;
disertitudinem sollicitare pariter ac fatigare videantur. Ego
verò, qui nec ingenio valens , nec ætate gravis sum , nec
eloquendi facultate antecello, tantò viciniorem discrimini-
bus me esse, ipsemet agnoscam ; quantò remotus magis ab
omni laudum excellentiâ deprehendor. Quànquàm præter
communia illa efficacissimæ consternationis incitamenta,
quædam quasi privata mihi, domesticaq̄ue superaddita ob-

servem. Hinc enim extremè arduam Eloquentiæ provinci-
 am indignitati meæ gratiosè demandatam; illinc incompa-
 rabilem Virum, AUGUSTUM BUCHNERUM, (de quo
 illud ego dicam, quod Platoni suo, Stagirita Sophus, exstru-
 ctâ arâ, insignitâque hâc scriptione posuit: PLATONI, VI-
 RO, QVEM NEFAS EST A MALIS LAUDARI:) dum
 frequentiore curâ meditor; ingenii quâdam verecundiâ at-
 tonitus, nè attaminarem confidentior amplitudinem mu-
 neris, in perpetui silentii legem, parum abfuit, ut me indu-
 rârîm. Subveniebat animo subinde, gloriosissimi Prædecef-
 foris, omnibus absoluta numeris & gloria, & meritorum
 præclarissimorum magnitudo, Noveram Oratoriæ antisti-
 tem exquisitissimis non imbutum solummodò, sed made-
 factum quasi artibus, ac literaturâ præditum reconditori
 esse oportere. Nec ignorare poteram, quàm plenum opus
 alex, hoc esset, coram eruditi orbis censoribus, extempora-
 neas nitidissimasque (*quandoquidem hoc sibi eloquentia depo-
 scit*) ingenii subactioris venum explicare merces. Et verò ni-
 hil adhuc de *Politicâ*, illâ Oratoriæ animâ, historiarum item
 linguarumque non tralatitiâ cognitione dixi. Tenenda e-
 nim, monitore *Tullio*, omnis antiquitas, exemplorumque
 vis: neque legum, aut juris civilis scientia negligenda est.
Ac meâ quidem sententiâ (ut idem de consummata virtutis
 Oratore, Cicero inquit:) *nemo poterit esse omni laude cumu-
 latus Orator, nisi erit omnium rerum magnarum, atque artium
 scientiam consecutus.* Quæ singula sicuti rarissimæ felicitatis
 monumenta sunt; ita in me vix mediocria quidem prostant.
 Quotusquisque igitur est, qui non desiderare semper, sistere
 nunquàm AUGUSTUM redivivum possit? Sola & auxilio
 mihi, & solatio esse poterat arcana Numinis propitii volun-
 tas;

tās; quā, cum arbitria mortalium terminorum presentissimè moderetur, & media majora mihi pedetentim, cum finem antea, pollicebatur. *Obtemperandum Deo est, quo-tenq; duxerit, vocaveritq;*: ut non immeritò apud Euripidem, in Tauris, Thoas pronuntiaverit:

— — — — — *τί γάρ*
πρός τὸς θεόντας θεὸς ἀμιλλᾶσθαι καλόν;

Cujus dicti rationem, apud Sophoclem, in Oedipo, Jocaste reddit:

— — — — — *ὦν γὰρ ἄνθεός*
χρείων ἐρευνᾶ, ῥαδίως αὐτὸς φανεί.

Faxo interim, ut, quicquid in me adhuc desiderare vel livor ipse queat; *virtute, tempore, industriâ laborumq;ve assiduitate* adipiscar.

TIBI ergò, impervestigabile Numen, devota laborum animiq;ve vota nuncupo, quòd me servulum tuum, & hominem nasci, & renasci Christianum, & inter pietatis doctrinarumq;ve officinas erudiri, salvum superstitemq;ve, sufficienti mediolorum apparatu, ad hunc usque diem superesse, non fuisti dedignatus! Tua, DOMINE, clementia est, quòd honestissimi parentes, bonæ fidei præceptores, magni benevoliq;ve Mecæ- nates, ad saluberrima virtutum sapientiæq; me composuerint præcepta, & honestam vivendi rationem edocuerint. Tua illa gloriosa dextra, inter difficillima casuum rexit potenter me, ac protexit efficaciter. *Quicquid in me est, à te est, ad te est.* Dicant statuante de nobis, quod omittere non possunt, alii; novimus nos invicem, jam à primo vitæ limi- ne, DEVS, Exardescunt pectoris interiora, (*quæ tu pernocti solus, ac probas*) ad ampliandum nomen tuum, & inservien-

B dum

dum proximo. Si enim cum hâc exceptione, animi concederentur dotes, ut illas inclusas teneam, nec enuntiem, rejiciam. Ad labores me damnasti; ecce præstò sum! fac, quod voles: non me terret labor. Sit mens sana saltem in corpore sano! Sapientiam, cum puer essem, Salomonem imitatus, huc usque petii indefinenter: securus de honoribus, divitiis, delitiisque. Dedisti, quantum ferre miser poteram: nec cætera omninò denegasti. Tibi ævum in omne, laus sit, & gloria perennis! Inter dubia eventuum, quid de meis, Deus optime, decretum velles, studiis, cum animi excruciarer sæpè, tum salutis viam, Nicodemi more, quæsitarem, quò me destinâsses, tandem aperueras. Erat pentecostalis, linguarum cœlitùs infusarum ominosa lux, muneris hujusce nuncia. O veniat super me, quod super Apostolorum concionem requievit, sacrosanctum Flamen! Ille instrumenti Veteris Evangelista, sacer Vates, cum illotis præco labiis esse videretur; admotâ ori prunâ, Seraphino delatore, functioni aptus inaugurabatur. Nondum tua, Domine, abbreviata manus est, nondum mutabilis voluntas facta; præsta, ut selectum gloriæ amplificandæ tuæ, & proximi juvandi organon evadam! Exaudi preces! benedicito laboribus, vigiliisq;! da sapientiæ raritatem, modestiam, animiq; candorem indies stabili! *Sic precor, sic spero: non confundar in æternum.*

Nunc quâ obsequiorum pietate, Te Serenissimum Potentissimumque **PRINCIPEM ac DOMINUM, DOMINUM JOHANNEM GEORGIUM SECUNDUM**, *Saxoniæ, Julie, Clivie ac Montium Ducem, sacri Romani Imperii Archimareschallum & Electorem, Landgravium Thuringiæ, Marchionem Misniæ, Superioris item ac*

In-

*Inferioris Lusatia, Burggraviium Magdeburgensem, Comitem
de Marca & Ravensburg Dominum in Ravenstein &c. Domi-
num nunc quoque meum Clementissimum, quâ inquam oble-
quiorum pietate, precumque devotissimarum prosequar
victimis, ac maestem? cùm totus implear admirationis, ec-
quomodo vel condignas meditabor gratias? vel pauperi o-
ratione exprimendo assequar? Tua, DOMINE, magnificen-
tia est, quòd in hoc florentissimum receptus Athenæum
concivis fui. Tua, PRINCEPS SERENISSIME,
clementia est, quòd incorruptam cœlestis veritatis, pietatis,
eruditionis, virtutumque doctrinam inter tranquilla hal-
cyonia ab illis potui haurire, quos augustissima Tua, PA-
TRIAE PATER, munificentia, in hac conservare A cade-
mia solet. Tua, HEROS, gratia est, quòd è discipulorum
classe, in Docentium adoptatus ordinem, amplissimâque
nuper Eloquentiæ spartâ, & Professione Publicâ, in hoc no-
bilissimo literarum Emporio, abs Te, ELECTOR
Potentissime, ornatus confirmatusque fui. Quæ singula
atque universa sanè tanta sunt, ut majora esse nequeant.
Ego indignus, interque devotissimos clientes Tuos mini-
mus, quid maximo retribuam Benefactori? Pietatem, ob-
sequia, preces vis? At hæc omnia debeo ante, & exsolvam.
Laboris assiduitatem, & muneris concrediti expectas fi-
dem? Hanc certè & pollicebor, & quantum in me est, obse-
quiosè approbabo. Lycurgus, Plutarcho referente, minimi
sumptûs sacrificia, Spartæ constituerat, ut Deos immortales
honorandi, semper in promptu esset copia. Dabis veniam,
SERENISSIME, si, cùm thura non habeam, molâ falsâ li-
tem, sacratissimumque AUGUSTATI TUÆ,*

& votum & nomen nuncupasso. *ὦ πάντες, θεοί, σοὶ δότεν ἔν, καὶ σοῖς:*
 apud Tragicum, Andromache exclamat. Liceat mihi etiam:
ὦ πάντες, θεοί, σοὶ δότεν ἔν, καὶ σοῖς, ingeminare, Deus, quem Tu curas,
 ille Te, Deus inquam, desiderata cordis, & vota labiorum
 TIBI largiatur! Benedictione omni, Illustrissimam Saxoniae
 Domum cumulet! coronam capiti imponat! vitam, quam
 aprecamur omnes, in longitudinem dierum, ac sempiter-
 nitatem proroget! Magna sit gloria Jehovah in salute Tua;
 decus & Majestas super Te quiescant! Inveniat manus Tua
 omnes inimicos Tuos! dextera Tua oculos confringat Tu-
 os! surgat Deus, & dissipentur hostes Tui! fugiant, odio ha-
 bentes Te! *ô Domine, serva! ô DOMINE, fac, prosperè uni-*
versæ cedant!

A Principe Opt. Max. ad Vos, *Patres Academiae Conscri-*
pti, transeundum mihi esse, animadverto. *Decet enim,* (ut la-
 tinè saltem hinc exprimam, quæ apud Sophoclem, in Ajace
 flagellifero, Tecmessa græcè proferebat.) *Virum memorem*
esse, si quid illi foave accidit: gratia semper parit gratiam. Si
cui verò excidit accepti beneficii memoria, is nequiquam Vir ge-
nerosus est. Majornè mea, in Vos, oblervantia, an gratifican-
 di promptitudo sit, cum utraque adfectet principatum, me-
 cum ipse adhuc dubitare soleo. Ita summa omnia sunt, quæ
 in me indignum contulistis. Sive igitur vestram in docen-
 do, dexteritatem æstimem; sive in tuendo, promovendoque
 me, benevolentiam metiri velim, tanta gratiarum incentiva
 persentisco, quanta & exposcit pietas, & æquitas flagitat.
 Vestris enim assidens pedibus, philosophiæ, linguarum que,
 ac sublimiorum studiorum artes luculenter eruditus sum,
 Vestrâ, EVERGETÆ, indulgentiâ, Magistrorum ordini
 adnumeratus fui: auctoramento vestro, privatas, diversi
 sub-

subindè generis scholas ap̄ueram, & frequentiore aflu, ex
 Philosophia velitationes publicavi. Nec ullus ambigam,
 quin ex tam uberi Auditorum messe, quasdam quasi, (ut ex
 modestiæ debito id recitem) fertiliores spicas lucratus Deo
 meo fuerim. Vestrâ, COLLEGÆ VENERANDI, æqua-
 nimitate ac concordia suffragiorum, superiori anno, incly-
 tæ Philosophorum Facultati membrum dedi. Et verò, quid
 de præclara, Maximi, Optimi PROMOTORES, com-
 mendatione, prævioque denominationis, (ut vocant) ritu,
 ad provinciam præsentem dicam? Vestrâ indignus ope,
*quis enim talibus fecerit satis, quorum ultra genitores, merita
 assurgunt?*) divinæ initiatus velut vocationi, ritè legitimèq̄,
 per Numinis directionem, à SERENISSIMO, POTEN-
 TISSIMOQUE PRINCIPE ELECTORE præstitu-
 tus pariter ac confirmatus fui. Mare quoddam beneficio-
 rum estis, in quod refluit, quicquid inde dimanavit. Usque
 adè vestra sunt, quæ mea sunt. Æquum est, ut me ipsum
 Vobis cum Æschine Socratico, illo animi melioris, quàm
 fortunarum possessore, tradam. Tu Deus clementissime,
 hos serva, protege, & arbitrio votorum bea, per quos me
 mea que promovere dignaberis. Vivant omnes, & salubriter
 interserviant TIBI, PRINCIPI, Academiae, Suis, Sibi! da
 perennitatem pacis! docentium, discientiumque piis cona-
 minibus, propitium quendam adspira tantisper favorem,
 dum angusta mortalium emensi spacia, ad augustissimam
 illam, & felicitatum comprehendi nesciarum universita-
 tem evehamur!

Jam peractâ precum exomologesi, restat, cujus gra-
 tiâ in hunc ascendi locum, ut præclaro isti, ac omni vehendo
 laude, instituto obsequar, inauguralem, (ita enim appel-
 lant) sermonem habiturus. Quæ me quidem res solabitur

C

abun-

abundè, qui minùs alioqui, quàm necessitudo exegisset, dicendo valeam; si præter & votum & mentem res expetiverit, tantò propior benignitati ero, quantò ab ambitione me alieniorem esse, incorrupti rerum æstimatores vident.

Fluctuanti mihi primùm, ecquam præ reliquis seligerem ad dicendum, materiem, multa ac præclara themata subveniebant. Id verò dissimulare nolim, quod ex Poëtis, nescio quis, nisi fortè Venusinus fuit, cecinit, gravisimum apud me obtinuisse pondus: *tractant fabrilia fabri*. Ostendenda scilicet nobilitas, amplissimaque artis Oratoriæ, in Rempublicam utilitas redundans erat: docendumque, quanti momenti quidem opus, in omni vitæ statu esset, solerter expeditèque & eloqui & scribere. Quod dum molior propositum, tametsi formidinis haud vanæ argumenta hariolari possim; in vestrà tamen, AUDITORES, benevolâ attentione, omnem successûs fiduciam reverenter collocabo, faxoque, ut, si nullâ aliâ, brevitatis tamen ratione, me Vobis modestissimè commendem. neque enim hîc indiserata dictio, sed officii, ex consuetudine & mandato subeundi, pietas spectari in compendio debet.

Qui Nobilitatem rerum personarumque alio, quàm ex virtute, medio interpretantur, næ illi, ut graviter errant; sic ordinem intervertunt omnem. Quid enim est Nobilitas, nisi publicum excellentissimæ virtutis documentum? *Virtute ergò & acquirere, & tueri acquisitum, nomen nobile oportet.* Demus aliquid antiquitati, ac avitis pompis; augustatem ipsam & auctoritatem veneremur, cedamus potestati aliquantum; in pretio, prærogativa beneficiorum habeatur; nec pulchritudo etiam displiceat: non vilia, fateor, universa hæc quidem sunt: nisi tamen ex virtutis scaturigine profiscantur, quid erunt aliud, quàm sine capite rivi? sine nucleo putamina? Illa

Illa, illa demum absolutissimæ laudis æstimari bona debent, quæ virtute animante vegetantur veluti ac perficiuntur. Nunc verò, quotusquisq; est, qui, quorum hæc dicta applicataq; volebamus, non animadvertat sponte? suâ scilicet *virtute*, potissimum, *antiquitate*, *majestate*, atque *efficaciâ*, *venustate* item ac *magnitudine prerogativarum* eminentes, res Oratoria deprædicanda venit. *Rarum quid, ac regale, virtus est, quæ in luteas, plebejasque animas vix cadit.* Fallor ego totus, an virtute ipsâ rarior Eloquentiæ felicissima possessio? Arrisere semel atque iterum ista Ciceronis: mihi quidem sæpenumerò in summos homines, ac summis ingeniis præditos intuenti, quærendum esse, visum est, quid esset, cur plures in omnibus artibus, quàm in dicendo admirabiles extitissent. nam quocunque te animo & cogitatione converteris, permultos excellentes in quoque genere videbis, non mediocrium artium, sed propè maximarum. Quis enim est, qui, si clarorum hominum scientiam, rerum gestarum vel utilitate, vel magnitudine metiri velit, non anteponat Oratori Imperatorem? quis autem dubitet, quin belli Duces ex hac una civitate, præstantissimos penè innumerabiles, in dicendo autem excellentes, vix paucos proferre possimus? jam verò consilio ac sapientiâ qui regere, ac gubernare Rempubl. possent, multi quidem nostrâ, plures patrum memoriâ, atque etiam majorum extiterunt, cum boni per-diu nulli, vix autem singulis ætatibus, singuli tolerabiles Oratores invenirentur. Ac ne aliunde, quàm ex intimis prudentiæ profatus hæc videri possit, paucorum interjectu, quæ supra etiam proferebamus, subdit: *meâ quidem, inquit, sententiâ, nemo poterit esse omni laude cumulatus Orator, nisi erit omnium rerum magnarum, atque artium scientiam consecutus.* Eant nunc quidam, & extemporaneos illos

Oratores unicâ plagâ cudant, quemadmodum una olim vertigo effecerat Quiritem. Maximus profectò ille *Fabius Quintilianus*, Rhetorum Oratorumque decus: *multò labore, assiduo studiò, variâ exercitatione, pluribus experimentis, altissimâ prudentiâ, presentissimò consiliò, dicendi ars constat*, ait. Sapientiam, prudentiamque mirantur omnes, omnes laudant: nec inventus sanior ullus est, qui excellentissimas virtutes istas, quas intellectuales, morum magistri vocant, non affectârit contentissimè? certè veneratus fuerit. Quid enim divinius, magnificentius, gloriosiusvé, addo & difficilius, (secundum illud Tiresiæ apud Sophoclem in *Oedipo Tyranno*, $\Phi\epsilon\ddot{u}$, $\Phi\epsilon\ddot{u}$, $\Phi\epsilon\gamma\epsilon\ddot{e}\nu$ $\omega\varsigma$ $\delta\epsilon\iota\omega\nu$!) absolutissimò sapiendi artificio? Orator verò extitit nemo unquam, qui non & sapiens, & singularissimæ virtutis cultor. *Malignum sapientia animum baud intrat*. Ut ideò solerter admodum Mille Annæus Seneca Rhetor, posteaquàm emasculatos & extra obscenitatum ultima projectos juvenum, seculi sui, mores castigasset, Deos immortales rogitârit, ne permitterent tantum mali, ut in eos cadat eloquentia; *quàm non mirarer*, subdit, *nisi animos, in quos se conferret, eligeret*. Orator enim (subjungit inibi dem Seneca) *vir bonus est, dicendi peritus*. Vir bonus verò ille audit, qui ad virtutis sanctissimum tenorem, dicta, facta, cogitataque componit sua & examinat. Neque ego met admirabor Oratorem, nisi id, quod laudat, quantum potest, ipse præstet. *Efficacissimum quippe permovendi genus est, exemplo persuadere*. Secus qui faciunt, & sibi pessimè consulunt, & infelicissimè alios informant. Intelligitis, AUDITORES, intelligitis, quid res sibi Oratoria deposcat, quidque sit, Oratorem non dici solummodò, aut videri, sed reverà esse. Jam si per plurima seculorum retrò spatiemur interval- la, quantoque jam olim habitum in honore Eloquentiæ studium fuerit, edocuerimus; non erit, (ut ego quidem inter-
pre-

pretor) facile quis, qui antiquitatis religione motus, omnibus illud præconiis non vehat maximoperè ac extollat. Hebræa illa, sacra Numini gens, quàm exquisitè dedita arti huic fuerit, cùm & oracula divina, & tot scripturarum relicta monumenta comprobent, cogitare meliùs, quàm assequi verbis fortè licet. Grajos hîc magis, ac præcùm intervifere Latium, ob proprium quasi eloquentiæ cothurnum placeat. Atque ne plura, serie vix numerabili conflecter, in compendium, rem agam omnem. Sic enim statuo: *à nullo, sive seculo, sive populo, superatam, rei Oratoriæ laude, Græciam fuisse.* Quanquàm enim nec suo Romani encomiò fraudandi videantur penitùs; nescio tamen, annon controversiam semper, si non & opprobrium quandoque illis, Græcorum disertissima natio facere potuerit? Seneca profectò Rhetor, *insolentem eloquentiâ Græciam* cognominans, hoc ipso non obscure factus est, quantà in celebritate versata olim disertitudo græca fuerit. Cicero ipse: *ut omittam Græciam, inquit, quæ semper eloquentiæ princeps esse voluit, atque illas omnium doctrinarum inventrices Athenas, in quibus summa dicendi vis, & inventa est, & perfecta, in hâc ipsa civitate profectò (nulla unquàm vehementiùs, quàm) Eloquentiæ studia viguerunt.* Ac mox: *pòst, ait, auditis Oratoribus Græcis, cognitisque eorum literis, adhibitisque Doctoribus, incredibili quòdam, nostri homines, dicendi studio flagra verunt.* Sed quid verbis opus, rerum ubi præstò documenta sunt? quotusquisque enim nescit, (ut Poëtas, *Orphea, Homerum, Pindarum, Theognidem, Hesiodum,* Tragicos item, *Æschylum, Sophoclem, Euripidem,* innumerosque alios hîc non attingam) quis Plato, Socrates, Demosthenes, Æschines, Demosthenæ gloriæ & acerrimus imitator & adversarius, Themistocles item ac Alcibiades, Epaminondas, Dion, Herodotus, Plutarchus, Ar-

D

tica

tica illa apud Xenophon (sed quis enumerabit omnes?) fuerint? & verò nihil hîc de accuratissimis istis septem Græciæ Sapientibus commonefecit. Platonem tamen, ut in primis commendarem, & operis, quod prolixè sapienterque scripsit, dignitas, & testium poposcit claritudo. Cicero nimirum cùm intelligendi, tùm dicendi gravissimum autorem fuisse Platonem refert, ita, ut si Jupiter humanâ linguâ loqui voluisset, non aliâ, quàm Platonis, fuisse locuturum. Dubitat *Quintilianus*, præcipuè ne extitisset Plato vel acumine differendi, vel eloquendi facundiâ, divinâ quâdam ac Homericâ. Pro Socrate, oraculum loquetur Delphicum. Demosthenem, ille fulminator Macedoniæ Philippus, totâ plus Græciâ reformidavit. Themistoclem, Alcibiadem, Dionem & Epaminondam politissimè depinxit Nepos. Reliquos ne livor quidem temerare ausus est. Vixêre hi jam ultra duo annorum millia, & dicendi scribendi que arte claruerunt. Imitamini, imitamini generosiores animæ, & quotquot inter astra immortalitatem famæ reservari vultis, industriam senilem! nec committite faciles, antiquitatis laboriosæ laudes, in vestri fugillationem identidem amplificare. Aut si vetustatis (*quam tamen maximi facere unumquemque decet*) nullum apud Vos relictum pondus est, Majestatem saltem artis Oratoriæ veneraminor: neque enim caulis, sed aulis; non urbi, sed orbi augustissima præest prodest que eloquentia. Ineptiunt, ut mollissimè loquar, ac pudibundum errorem errant, qui intra scholarum, cellularumve angustiâs, natam educatam que Oratoriæ eminentiam contendunt. Ad thronum illa sedet: Reges moderatur, Principes gubernat, Respublicas vel copulat disjunctas, vel coalitas dissolvit. Non puerilis lusus, non Grammaticastrorum fœcunda speculatio, Eloquentia est: regia, regia scientia & fuit, & ma-
 ne-

nebit: quam admirati non minùs atque curiosè imitati Imperatores, Heroës, & spirituum excelsissimorum animi. Sterilis facundia, & jejuna admodùm dictio erit, quæ ad civilem statum, & politica arcana illa non vel accommodatur, vel conducit. *Oratorum dos Prudentia: prudens verò nec sentit plebeja, nec facit: sublimia loquitur, scribit, operatur.* Quæ ego curiosiore mentis oculo perlustrans, post Ciceronem, Tacitumque, Polybium laudabo. Ita enim elaborata cuncta sunt, & magnifica, quæ nobilissimus adducit autor, ut qui infantiles verborum phrasiumque affanias sectari velit, negligentissimo, Virum fastidio projiciat. Sed ut eò, unde digressi paullùm ante sumus, revertamur, de *Augustate* rei Oratoriæ dicendum quiddam superest. Prodeant excellentissimi Græcorum Latinorumque Imperatores bellici; Themistocles, Alcibiades, Epaminondas, Dion: quibus quis disertior facundiorque fuit? quis verò generosior, illustriorve? Julium Cæsarem, (ut Romanos etiam adoriamur) Apollonio clarissimo dicendi Magistro, navasse operam, Suetonius testatur: eundemque præter alia subsidia, eloquentiâ imprimis fretum, summa rerum invasisse culmina, scriptores celeberrimi asseruerunt. Pompejum, cujus eloquentiam inter cæteras artes imperatorias mirè commendat & prædicat Tullius, repetiisse declamandi consuetudinem, sub belli civilis initia; M. Antonium verò, itemque Augustum, ne Mutinensi quidem bello omisisse, idem Suetonius tradit. *Usque adeò semper summis Viris proprium fuit Eloquentiæ studium, quòd sine ea, ad excellentiam aliquam in administratione Reipublicæ se perventuros haud esse, existimarent.* Nec prætereundi hîc planè sunt L. ille Torquatus, quem tu non tam citò Rhetorem dixisses (etsi non deerat omninò) quàm, ut Græci dicunt, πολιτικόν: & Lentulus, qui eloquentiæ satis

habuit ad Rempubl. duntaxat, quod opus esset: & C. Lælius, cui eloquentiæ tantum tribuitur, quod esset in rebus privatis, amicis ejus, in Rempubl. ipsius dignitati satis. Nec quicquam adhuc de M. Cornelio Cethego, Catone, Scipione Africano, M. Æmilio Lepido, Q. Catulo, L. Crasso, Cn. Pisonne, Q. Hortensio, Asinio Pollione, summis, præclarissimorum & nominum & meritorum, Oratoribus, locuti sumus. Dabitis veniam, AUDITORES, si, quod exprimere nullo equidem verborum apparatu meo possum, Eloquentiam ipsammet, pro se dicentem introducam. *Ego, ego Jovis soror, mortalium arbitra, togæ sagique pronuba, Regum Principumque individua custos, animorum domina, affectuum conciliatrix, consiliorum genitrix, armorum victrix, nil nisi majestatem spiro, curo, impertior.* Accedite, discite, precibus labore, exercitiis, quotquot possideo, venum vobis prostant, præmia: accipite, accipite oblata! dumque genua virent, dum juvenus ridet, humanioribus incumbitote literis. Id enim tempus ingeniis expoliendis, molestiis devorandis, vel maximè idoneum. Dementis animi epiphonema est:

O mihi præteritos referat si Juppiter annos!

Quid ergò studia comperendinamus nostra? quid in futurum, præsentium ignari & securi, rejicimus spes? *optima fugiant, pejora sequuntur.* Quin imò si nec *autoritate* percelli eloquentiæ potuistis, *vim* saltem, & quâ prædita est, *efficaciam* attendite! Orpheum & Arionam, (ut ingeniosissimè, Poëtarum quidam fabulantur) modulatissimo concentu, exquisitisque fidium modis, saxa ferasque traxisse, quis verò nescit?

Immites potuit flectere cantibus

Umbrarum dominos, & prece supplicis

Qui

*Qui sylvas, & aves, saxaque traxerat,
 Ars quæ præbuerat fluminibus moras,
 Ad cuius sonitum constiterant ferae,
 Mulcet non solitis vocibus inferos,
 & surdis resonat clariùs in locis:*

Cothurnatus ille *Seneca* in *Hercule furente* scripsit.
 Horatius autem, nescio, utrùm graviùs, an elegantius hanc
 in rem cecinerit :

— — — *Fuit hæc sapientia quondam
 Publica privatis secernere sacra profanis,
 Concubitu prohibere vago, dare jura maritis,
 Oppida moliri, leges incidere ligno.*

Cicero ipsemet, potentius nihil, nihil gloriosius accuratâ dicendi arte esse, arbitratur. *Hæc una res, inquit, in omni libero populo, maximèque in paratis tranquillisque civitatibus præcipuè semper floruit, semperque dominata est. Quid enim est, aut tam admirabile, quàm ex infinitâ multitudine hominum, existere unum, qui id, quod omnibus natura sit datum, vel solus, vel cum paucis facere possit? aut tam jucundum cognitu, atque auditu, quàm sapientissimis sententiis, gravibusque verbis, ornata oratio & expolita? aut tam potens, tamque magnificentum, quàm populi motus, judicum religiones, Senatus gravitatem, unius oratione converti? Quem porro latet, maximam vim existere Oratoris in hominum mentibus, & delentificam (sit venia vocabulo Plautino) virtutem, nunc ad iram, nunc ad odium, mox ad misericordiam, hinc ad dolorem incitandis, vel ab hisce, ad pacem, lenitatemque revocandis? Ne precariò dicere hæc videamur, scrutabimur annales, temporumque memorias aliquantum recolemus. Pisistratus certè, dicendo tantum valuisse traditur, ut ei Athenienses regnum imperium, oratione capti, permitterent: cùm præser-*

E tim

tim ex contrariâ, amantissimus patriæ Solon niteretur. Sed alterius salubriores erant conciones, alterius disertiores: quo evenit, ut alioqui prudentissima civitas libertati præferret servitutem. Pericles quoque, felicissimis (ut V. Maximus loquitur) naturæ incrementis, sub Anaxagorâ Præceptore, summô studiô perpolitus, & instructus, liberis Athenarum cervicibus jugum servitutis imposuit: egit enim ille urbem, & versavit arbitrio suo. Hegesias Cyrenæicus Philosophus, facundissimo sermone, mala vitæ, felicitatemque istius ævi, quod maneret manes, sic repræsentabat, ut eorum miserandâ imagine audientium pectoribus impressâ, multis voluntariæ mortis appetendæ cupiditatem ingeneraret. Ideoq; à Ptolemæo Rege, ulterius hâc de re differere, prohibitus est. Terribilis ille Macedo Philippus, quàm expavit Demosthenis ad populum Orationes? quàm trepidavit magis ad unius viri verba, atque ad pleræque Græciæ arma? Ipse ille verò, cùm fundamenta Monarchiæ, à filio consummandæ, in occupandâ Græciâ jaceret, multa quidem vi, plurima dictô & facundiâ expugnavit. Et quotusquisque Imperatorum bellicorum extitit unquam, qui sermonis divinâ quâdam & arcanâ vi, ad prælia militem animare vel non didicerit, vel utilissimâ vincendi ratione solitus sit? Nunquam Rempubl. Romanam, hoc est, imperium maximum suum fecisset Cæsar, nisi fortitudine æquè ac eloquentiæ viribus polluisset: & armis alios, quibus superior omnibus; ingenio cæteros, atque dicendi copiâ, quâ eloquentissimis par erat, superâisset. Regibus Româ expulsis, plebs à patribus, ausu disfidens periculosissimo, trans Anienem amnem in colle, qui Sacer appellabatur, frequens secesserat, armatâque manu consulum meditabatur cædem, Quiritium ruinam. Agere animam cadaveri simillimus Reipublicæ

Ro-

Romanæ status videbatur. Placuit Menenium Agrippam, egregium Oratorem, ad rabiosam infrunitamque plebem mittere. Extat orationis antiquæ, satis ad concordiam, & juramenti sacra, efficax apologus: quò dissedisse inter se quondam humanos, inquiebat artus, quòd omnibus opere fungentibus, solus venter immunis ageret: deinde moribundos à sejunctione in gratiam rediisse, quando observassent, quòd ejus inprimis operâ, redactis in sanguinem cibus, irrigarentur. Sic unus omnes, furorem lusus, vox munimenta, oratione vicit, temperavit, rexit. Mercurium Eloquentiæ Deum, & orationis, ex ingenio paganorum, inventorem, hâc allocutus ratione Flaccus est:

Tu pias lætis animas reponis

Sedibus: virgâque levem cœrces,

Aurêâ turbam, superis Deorum

gratus, & imis.

Mihi in hac caussa, Poëtarum assumendus quasi mos est, ac habitus, qui in grandia delati, centum sibi ora, totidemque linguas exoptaverunt. Sive enim privilegiorum & multitudinem & magnitudinem, sive venustatem rei Oratoriæ mecum æstimem, ubi exordiar, ac ubi desinam verba, vix equidem invenero. Et me clesydra quoque, ne vestrâ, AUDITORES, nimium abuterer benignitate auscultandi, monuit jam pridem, ut *qui vel solâ brevitate me vobis placitum supra confidebam.* Ibo igitur per summas, atque si licet, insinuabo plus, diducam minus. *Dii* suò quodam modo, consummatæ laudis Oratores sunt, *Reges* sunt, *Principes* sunt, *omnia* sunt. Hæc dum eloquor, fortasse temeritudinis arcessar, aut insubidi (*quanquam innocenti prudentiâ ista dixeram*) judicii. Nolim autem ex Poëtarum scriniis sermoni meo quæsitare patrocinium: quàm facilè enim Mercurii fi-

lios, Deorumque plenos, excellentis linguæ Oratores esse, affirmare potuissim? id dicam: tria, quibus præeminet universis Deus atque supergreditur cuncta, esse: *æternitatem vite, sapientiam infinitam, immensamque bonitatem*. Solius equidem Numinis prærogativæ hæ sunt, quorum incapax mortalium conditio. Si tamen imitandus Deus, in civili quoque vita sit; ecquomodo exprimi felicius, aut proponi ad exemplum certius, quàm Eloquentiæ studio arteque Oratoriâ potest? æternitatem ut sperare nemo, sic nec desiderare etiam præsumet: famæ immortalitas interim, suis negata cultoribus haud est. Hæc quò comparatur honestius, eò diuturnior perennat. Duo, nisi calculum malè ego pono, fundamenta numerantur, quibus constantiam immortalis famæ, gloriæque indipiscimur: *Virtus, & Sapientia*. Fallor? an suprâ majorem virtute eloquentiam & asserui, & demonstravi? Orator antea bonus nemo, nisi qui sapientiæ reconditoris. Benignitas verò ubi, aut qualis deesse Eloquentiæ valet? ut quæ *Et sentit benè, Et benè loquitur, Et operatur optima*. Hæc Deum hominibus, hominesque inter se invicem copulat, unit, conservat. Secus si faxit, jam non eloquentia ampliùs, sed garrulitas, loquacitas, ineptitudo, mendacium, & si quid deterius teteriusve sive concipi, sive produci potest, erit. Reges, Principesque verò ecurr non sint? qui Deorum digni nomine ducuntur? Capesite, capesite doctrinas hæc, *excitatiores animi*. Incomparabile bonum est, sequi docentem immortalitatis dexterrimas vias. Vestro, hæc dicuntur bono, quia vos boni, quia mei, mihi que indigno etiam concediti, à *Deo, Principe, conscientia, vestris*. Humanitatum cultores estis; aliquid & ornatui tribuitis. ille, ille vero præditus ornatu est, qui concinnè scienterque & scribere & loqui novit. Musas in pectore labiisque habitan-

tantes possidere, divinitatis æmula pulchritudo certè. Quid enim gratiosius, amabiliusve accidere juveni, Viro, Seni potest, quàm istiusmodi proferre, quæ suavissima auribus, oculis speciosissima apparent? Logicam majores nostri arctâ adstrictâque pingere tunicâ: Rhetoricam Oratoriamq; laxiori & ambitiosiore indumento circumdare solebant: venustatem hujus, istius sed simplicitatem, emblemate non ineleganti ostendentes. Tota, quanta quanta est (quæ tamen maxima est,) Oratoriæ ars, concinnitatem respicit ac cultum. Prendite, prendite ornatum hunc, *Latinum imprimis*, egregia capita, & mitissima studiorum omnium tanti æstimate, quanti vosmet ipsos. Id si observaveritis, propitii eventûs ac præsentissimæ felicitatis imaginem, animo prælagiente figurabo. Miramur ob decoram schematum munditiam, sæpè etiam ineptias, Gallorum habitum, &, quod contra majestatem Teutonum nostrorum est, simiarum instar æmulamur. Mirabimur veterem potius Romanorum in dicendo & gloriam, & augustatem: quos, si ullum aliud, virtutis sanè atque eloquentiæ nobilitavit studium. Ut enim fortunâ plurimùm valuerit illa Gentium dominatrix olim; antetamen *Cæsares, Augustos, Pompejos, Hortensios, Cicerones* & clarissima lumina, quàm fuit in obscuro? Germania ipsa nostra, unô paullùm amplius seculo, ruditatis incitiæque nomine infamis, profundissimam barbariem, multâ eruditionis copiâ mutavit. Rejuvenescebant quippe cum ætate *Erasmi, Melanctonis, Sturmii, Bembi, Sadoleti, Manutiorum*, humaniora studia, æquatiq; annis profectus, amabilissimâ connexionem suis incrementis congruebant. Nunc si inauspicatissimus latinitalis aliquis contemptus, (quem cœlum tamen penitùs proscribat) ingravescat, nolo dicere, quæ pericula minetur. Hæc cogita, *spes patriæ*, hæc

F

ha-

habeto pensi; frequenta hæc quàm maximè, quorum ope animus perennat, & super caduca rerum sublatus mundanarum, quoddam Deitatis consortium exambit.

Temperandum verbis, & silentio componendus sermo esset, nisi & favoris argumenta, vestrorum illa vultuum serenitas suppeditaret, & de Utilitate rei Oratoriæ, (*quanquàm sparsò hanc hætenus, ac neglecto quasi ordine intermiscui*) dicenda paucissima restarent. Obtinebo AUDITORES, in omni vitæ statu, disciplinisque universis, tantum prodesse artis Oratoriæ beneficium, ut si carerent eo, ruerent actutum ac pessundarentur. Duplex vivendi genus est, quo utimur mortales: sacrum unum, ac religiosum, alterum civile & profanum. Fingite quod vultis, vivite quod vultis, Oratoriæ omnia debetis. Prodeant divini Oratores verbi, venerabiles Mystæ, & quid sine arte nostra possint, judicent, fateantur, pronuntient. Persuadeant, quod præsumunt animo, plebi, sine rei Oratoriæ adminiculo. Erigant miseros, perterreant præfractos, hæsitantes erudiant, robovent imbecillos, omnibus omnia fiant; faciant hæc inquam, sine Oratoriæ ministerio. Ne pompam intelligere hîc unicè videamur, necessitatem volumus imprimis. Forensia civiliaque qui in Politia tractant, Deum immortalem! cui majores nisi Oratoriæ arti gratias exolvere tenentur? sint Legati, sint à Consiliis, sint à secretis publicisve, perorent lites, statuta sanciant, voluminibus eden dis inclarescant; loquantur malè, turpiter scribant, destituti disertâ elegantique dictione sint: umbræ erunt, nihil erunt; &, sive liceat dicere, sive non liceat, minùs quàm nihil, in conspectu sapientiorum. Tolle hanc Magistram vitæ; Theologus præcoque nullus erit. Consultus juris item ac Medicus vel nullus, vel imperfectus. Tibi, eloquentia, eximias unaquæque virtus laudes recitat: tibi festa faustaque omnia omnia acclamant: omnis

mnis

mnis status tibi, tibi ætas omnis, & aperta undiq; congratulantis turbæ ora vocesque modulantur. Per te, Oratoria, pacis bellique arbitria administrantur. Tuo stant universa nutu. Verborum fulmina vibrare doces? jam insonuerunt ad tonandum animi. Mella proferenda luades, compositi, Mercuriô quodam mitigante, impetiosi sunt affectus. Tu societatum pariter & nationum myriades, unius voce, scriptove vel dissociare potes, vel combinare noviter. Ades dum Tullî, & quod jam olim dixi, hîc quæso repete:

cedant arma togæ, concedat laurea linguæ!

Tu verò Nobilissima florentissimaque studiosa juvenutis concio, si vis, (voles autem) sapere maturè, curæ cordiq; semper habe humanissima Latinitatis studia. Neque enim nudas hîc commendamus literas, formularumque (quæ nonnullorum vana persuasio est) inanias crepamus: *politica sub hoc delitescit involucro, historia subintelliguntur; Philosophia, & sublimiores, quotquot sunt, scientiæ, ab hoc dependent fundamento.* Hæc in eruditos, nobiles, quid dicam? principes Viros, vos transfigurabit disciplina regia. Hæc proderit omnibus, & ubique; nocebit nemini. *O quàm decora res est, sentire prudenter, & ornatè loqui!* Optandum foret, ut non tam perforatis auribus recitaretur hoc, quàm sanctissimè custodiendum, in intimum depangeretur pectus! veruntamen, ne de industria vestra, qui in spem amplificandæ gloriæ divinæ, proximiq; adolescentis utilitatem, *egregii Juvenes*, vel quicquam dubitarem, jussit me ac confirmavit pridem spes erga Vos optima. Id duntaxat exorandum adhuc erat, ut frequenti non minùs quàm constanti auscultatione publicis interessetis cum fructu lectionibus, propitiumque Numen, castissimis, pro laborum benedictione, precibus fatigaretis.

D I X I.

F 2

AN-

ANNOTATA QUÆDAM, Ampliores affundentia lucem

illis, quæ videri obscuriora potuissent.

Ad pag. 1. lin. 12.

Vod Oratorum consummatissimo cuidam) Demosthenes, Æliano teste, fuit. Erat enim confidentis, & ad gloriosa, audacis animi Vir; (quod sibi quoque vel vitium, vel virtutem potius fuisse, Cicero alicubi prodidit) hinc legatione aliquando cum aliis, apud Macedones fungens, cum causam dicere instituisset, & verba eum, & ingenium defecerunt. Conf. BUCHN. in Fabro, f. 298.

Ad pag. 4. lin. 1.

Si enim cum hac exceptione &c.) ad morem istius, à Seneca prolato, cedro dignissimi, ex Epistol. VI. *scum hac exceptione detur sapientia, ut illam inclusam teneam, nec enuntiem, rejiciam.* Omne bonum communicativum sui esse, *Philosophia prima docet. Natura:* non nobis tantum, sed aliis imprimis natos nos esse, subdit. Poëta canit:

*Vile, latens virtus; quid enim submersa tenebris,
proderit?*

Haud magis scilicet,

quàm lyra qua reticet, vel, qui non tenditur arcus.

Verissimè iccirco Persius: *scire tuum nihil est, nisi te scire, hoc sciat alter.*

Ad pag. 4. lin. 15.

Ille instrumenti veteris Evangelista) Esaias est, ex cap. VI. v. 6.

Ad pag. 6. lin. 2.

Apud Tragicum) Euripidem indigitabam.

Ad pag. 6. lin. 4.

Deus desiderata cordis & vota labiorum) Hæc & seqq. ex Psal. XXI. LXVIII. & CXVIII.

Ad pag. 7. lin. 11.

Quorum ultra genitores, merita &c.) Alluditur ad dictum Alexandri, quem Magni cognomento, grandia eventuum insignivère; dum Aristotelem Præceptorem admiratus: plus illi, quàm parenti se debere, dixit. quòd à patre quidem

dem vitam, ab Aristotele autem, ut bene viveret, accepisset. *Plutarch. in vita Alexand.*

Ad pag. 10. lin. 4.

Multo labore, assiduo studio, variâ exercitatione &c.) Simili usus monito prudentissimè BUCHNERUS est, i. de exercitat. styli, dissertat. ubi fœneratores imitari jubet illos, qui ad dicendi copiam aspirant, ut, quicquid didicerint legerintque; id ipso usu non modò custodiant, sed & provehant in majus. Nunquam, *inquit*, id laudis consequutus Apelles fuisset, ut consummatissimus pictorum haberetur, nisi hanc sibi posuisset legem, ut nullam diem sine lineâ, hoc est, ita abire fineret, quin exerceat artem, si vel lineola saltem ducenda. &c.

Ad pag. 10. lin. 13.

Orator exstitit nemo unquam, qui non & sapiens) Rectè interim *Franciscus Baco de Verulamio*, Vice Comes sanct. Alban. in augmentis scient. ad Regem suum M. Britann. l. 6. c. 3. p. 295: eloquentia, *inquit*, si quis verè rem æstimet, sapientiâ procul dubio est inferior. At fructu & populari existimatione, sapientia Eloquentiæ cedit. Ita enim Salomon: sapiens corde appellabitur prudens, sed dulcis eloquio, majora reperiet. Haud obscure innuens, sapientiam, formam quandam & admirationem cuiuspiam conciliare: at in rebus gerendis, & vitâ communi, Eloquentiam præcipuè esse efficacem.

Ad pag. 10. lin. 25.

Efficacissimum permovendi genus est, exemplo persuadere) Conformitate dictorum factorumque nihil pulcrius, convenientiusque nihil. Unde & Hebræi in Bereſch: Rabba sect. 34. circ. fin.

: נאום דברים קפי עושיהן

h. e. *pulchra sunt verba, ex ore facientium ea.*

Ineptitudinem maximam interpretatur *Gallorum* sententia, illorum morem, qui pulchra plurima loquuntur, bona nulla operantur:

beaucoup de plaid, & peu de fait.

Atque illa: *belles paroles, & meschants faits,*

trompent se sages & les niais.

Poëtaq; exclamat: Si vis me flere, dolendum est primùm ipsi tibi.

Ad pag. 12. lin. 11.

Pro Socrate oraculum loquetur Delphicum) Hujus quippe responso, mortali-um sui ævi sapientissimus judicatus Socrates est.

Ⓔ

Ad

Ad pag. 12. lin. 28.

Ad thronum illa sedet : Reges moderatur , Principes gubernat) Prudenter Didacus Sacedra in Ideâ Princip. Polit. Christ. symb. 4. secundo, post pietatem, loco, quâ instituendus à teneris sit Princeps, Eloquentiam ponit : secundo, inquit, loco, necessaria est Principi eloquentia, illa blanda affectuum domina, qua voluntates hominum suaviter attrahit, ut imperio sese lubentes & sponte subdiciant. Ac post pauca : quid de suâ eloquentiâ sibi non pollicebatur sapientissimus Salomon ? in conspectu potentium admirabilis ero, & facies Principum mirabuntur me ; tacentem me sustinebunt, & loquentem me respicient, & fermocinante me plura, manus ori suo imponent. Et sanè, pergit, si Eloquentia solius tantæ vis est, ut per se, ipsa audientium animos mirè capiat, quid fiet demum, si armetur potentiâ regiâ, aut purpurâ vestiatur ? Princeps, qui alterius eget operâ, ut, quæ secum ipse reputat, eloquatur, statua elinguis est potius, quàm Principis dignus nomine ; quod vitium in Nerone primûra omnium animadversum. Non immeritò proinde illustris quondam Angliæ Cancellarius, Verulamius, l. 1. Augm. Scient. p. 2. inter alia, Regem suum, ab Eloquentiâ imprimis laudat, ad exemplum Augusti Imperatoris : tuum, scribens, dicendi genus est profluens tanquàm à fonte, & nihilominus, sicut nature ordo postulat, rivis diductum suis, plenum facilitatis felicitatisq; &c.

Ad pag. 13. lin. 3.

Sterilis facundia & jejuna admodum dictio erit, quæ ad civilem statum, & politica arcana non accommodatur) Placent quæ de se, Clarissimum Oratorie Lumen BOECLERUS Progr. Acad. 2. scripsit : cum à puero non de studiis magis, quàm de studiorum usu cogitare consuevissem, & officio præsertim, quod nunc gero, cura me commonefaceret, ut de præparandis vitæ & usui publico juvenum animis essem sollicitus, visus mihi sum operæ facturum esse pretium, si ad civilia potissimum, lectiones publicas & privatas, cum exercitationibus plerisque referrem, sepositâ sterili facundiâ, jejunisq; dictionibus.

Ad pag. 13. lin. 26.

Semper summis viris proprium fuit eloquentiæ studium) Incomparabilis BUCHNERI verba sunt, cum præcedentibus nonnullis, ex Dissert. Academ. 156. Tanta præterea, (ait alibi ὁ μαχαίρης, Dissert. CXX) illius olim dignatio fuit, ut Principes etiam Viri, quotidie penè in meditationibus istiusmodi se occupari paterentur.

Ad pag. 14. lin. 16.

Dumque genua virent, dum juvenus ridet &c.) Hic certè non ineptit Rabbiorum natio, dum cap. 4. Pircke Avoth quærit :

הלומר

הלומר ילד למה הוא דומה לדיו כחובה על נייר :
 חרש והלומר זקן למה הוא דומה לדיו כחובה על נייר מחוק :

Scilicet: qui discit puer, cui rei similis est?

Resp. Atramento, scripto in chartâ novâ. Qui verò discit senex, cui rei similis est?

Resp. Atramento, scripto in chartâ veteri, vel bibulâ.

Ornatissimè idem exprimit Gallus:

Qui n' est diligent en jeunesse,
 Pauvre sera en sa vieillesse :

Aliterque:

Ce qu' on apprend au bers,
 demeure jusqu' aux vers.

Et inter Arabes non incelebris ABI UBEID monet:

لَا تَكُنْ فِي نِزْمِكَ الْقَيْطُ نَوْمًا

Esto (nimirum) in diebus æstatis, formica.

Idemque alibi:

سِنَّ بَيْنَمَا هُوَ صَحِيحٌ الْكَيْدُ

Acue, (inquit,) ferrum, dum calet.

Ad pag. 15. lin. 24.

Maxima vis existit Oratoriae in hominum ment. &c.) Philip. pus Cominaus, & genere & eruditione nobilissimus Gallus, per tres ferè annos detentus in carcere, graviterque adeò, ac si reus Majestatis esset, exagitatus inter Bituriges, cum ad precum instantias Lutetiam Parisiorum inter vincula deduceretur, inque Senatu, adversarios experiretur omnes, præpotentesque Viros, Patronum nullum: causam ipse suam egit, & per horas duas, ingentium cum attentione ita eloquentissimè dixit, ut à Judicibus mox absolveretur. Sleidan. in vitâ Cominæ. Unde Cornificius, Tulliusvé, vel quisquis autor est Rhetoricorum ad Herennium lib. 1. non enim parum habet, ait, in se fructus, copia dicendi & commoditas orationis, si rectâ intelligentia, & definitâ moderatione animi gubernetur.

Ad pag. 17. lin. 1.

Placuit Menenium Agrippam &c.) Ira Florus lib. 1. c. 23. Valerius M. alii rem assignat: lib. 8. c. 9.

Ad pag. 19. lin. 10.

Prendite ornatum hunc, Latinum imprimis) Eleganter admodum Galli: Avec florin, rousin, Latin, partout on trouve le chemin. Germanicè sic expresseris: mit einem Gulden/Hengst/und Latein/findet man überall den Weg.

Ad pag. 20. lin. 30.

Ac Medicus vel nullus, vel imperfectus) Liceat non frustra verò dubitare, ecquâ ratione, vel utilis vel necessaria Medico sit Eloquentia? cui tamen quæ-
sito cum satisfecerit egregiè Dissert. Acad. CXXIX. BUCHNERUS no-
ster; præstabit, arbitror, consulere, quam expilare
Virum.

Duces Brandenburgia

1. Fridencus primus Magnanimus à Modestia
2. Albertus qui Academiam Regionmontanam fundavit.
à Firmitudine et Magnanimitate.
3. Iohannes ab Eloquentia.
4. Ioachimus à Iustitia.
5. Iohannes secundus ab Autoritate.
6. Iohannes Georgius à Sapientia.
7. Iohannes Fridencus à Pietate.
8. Iohannes Sigismundus à Clementia.
9. Georgius Wilhelmus à gravitate & Prudentia.
10. Fridencus secundus Magnus à magnis profectibus.
11. Fridencus Tertius à Regia dignitate.

Bosoni Senatori Evangelici

- Andreas Wolffgangus Roster
 Ioh. Christoph. Bursstaller
 Iosephus Begner
 Michael Thot ~~Schaffner~~
 David Ochster
 Nic. Arentzel
-
- Paulus Kajali Not. Ct. Montefis
 Franciscus Bulowski Vice Comes Ct. Narynad
 Pastores Cassovia 1691.
 Paulus Farenus Germ.
 Adamus Warmus Ger.
 Martinus Paron Hung.
 Ioh. Bertoczi Slav.
 Ioh. Brapaner
 Barepra
 Iacobus Zabler Superintendent
 Adamus Popradi Ger. Diae.
 Martinus Kündeling Slav.
 Cibini
 Zacharias Cemeny Germ.
 Iohannes Gochy Slav.
 Leutsehorra
 Iohannes Loran Germ.
 Martinus Adam Ger.
 Franciscus Slav.

Tropoli Pastore

- Ioh. Pfefer Germ.
 Georgius Buerstler Slav.
 In Comitatu Neogradensi
 Jeremias Plenk in Grab
 Iohannes Schmuelig in Tomas falva
 Samuel Apostoli Centener in Maszkou
 Esajas Kaunuski Orator in Strizova
 Samuel Furdeling in Lest.
 Simon Simon in Turpodya
 Iacobus Skrowina in Poltar
 Daniel Tepei in Petra
 Iohannes Kami in Ubeska
 Iohannes Kuskovier in Turmez
 Matthias Blaro in Szenebanya
 Andreas Chembini in Loitobanya
 Iohannes Suezarini Paliesno
 Simonides in Szena
 Adamus Adam in Com.

Ung. II 6.

V017

7

4

GEORGI CASP. KIRCHMAIERI,
PROF. PUBL.

De

te, & amplis-

torix, in Rempubl.

dante Utilitate,

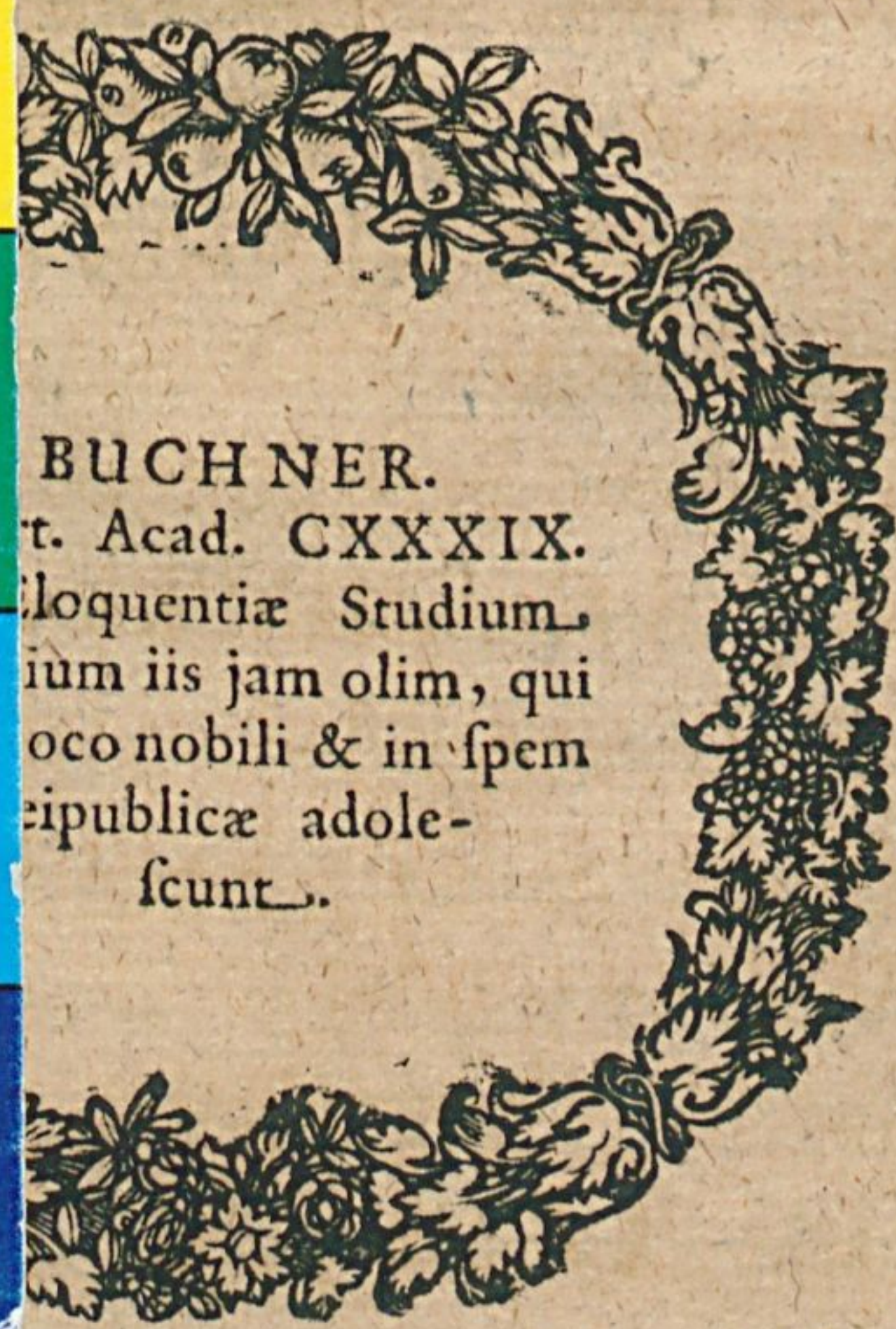
ATIO
IGURALIS

anni ritu recitata

Wittebergæ,

diore A. O. R. M. Inc. LXI,

Idus Nonis Iulii.

BUCHNER.
t. Acad. CXXXIX.
loquentix Studium
ium iis jam olim, qui
oco nobili & in spem
eipublicæ adole-
scunt.

WITTEBERGÆ
TYPIS HENCKELIANIS.

